

Poklady Gemera a ich postupné oživovanie

Publikácia o úspechoch zrekonštruovanej verejnej infraštruktúry a miestnych pamätihodností pomocou tréningov dlhodobo nezamestnaných v rámci aktivít neziskovej organizácie Obnovme GEMER, realizovaných v rámci projektu LDI02024.

január - apríl 2024

Vypracovali: Obnovme Gemer, n.o.
Všetky práva vyhradené.

Publikácia o úspechoch zrekonštruovanej verejnej infraštruktúry a miestnych pamätihodností pomocou tréningov dlhodobo nezamestnaných v rámci aktivít neziskovej organizácie Obnovme Gemer vznikla v rámci projektu LDI02024 Centrá Obnovy Gemera. Projekt bol podporený Nórskom prostredníctvom Nórskeho grantov a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Nezisková organizácia „Obnovme Gemer“ vznikla v roku 2018 so zameraním sa na opravu existujúceho dedičstva miestnych pamätihodností v gemerských dedinách využitím miestnej pracovnej sily.

Naše aktivity sledujú dlhodobu paralelne tieto ciele:

- 1.) Rozvoj povedomia o kultúrnom dedičstve, zvykoch a miestnych pamätihodnostiach MRK na Gemeri.
- 2.) Obnova existujúceho stavebného kultúrneho fondu, vrátane miestnych pamätihodností.
- 3.) Zamestnanie a tréning miestnej pracovnej sily, znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie z MRK, čím zvyšujeme zamestnateľnosť miestnych obyvateľov.
- 4.) Priaznivo ovplyvňujeme verejnú mienku, keďže títo znevýhodnení uchádzači pracujú a sú trénovaní na viditeľných miestach miest a obcí.

Cieľom projektu **Centrá obnovy Gemera LDI02024**, podporené Nórskom prostredníctvom Nórskeho grantu a spolufinancované zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, je rozšíriť naše dobré skúsenosti a vytvoriť dve nové centrá obnovy, ktoré spoja miestne iniciatívy v regióne Gemer. Centrá majú za cieľ vytvárať priestor na obnovu miestneho dedičstva: zamerané na rozšírenie už prebiehajúcich aktivít, na tréningy a získavanie pracovných zručností ďalších nezamestnaných z MRK v oblasti obnovy pamiatok. Pri centrách vznikli i požičovne náradia a dielne pre verejnosť, ktoré sú k dispozícii bez odplaty ľuďom žijúcim v okolitých dedinách. Tieto nástroje môžu miestni obyvatelia komunit používajúť pri opravách malých domov, individuálnych alebo komunitných projektoch. Centrum v Bätke je k dispozícii aj pre turistov, vybavené informačnými materiálmi o pamätihodnostiach Gemera, s cieľom sprístupniť architektonické skvosty regiónu a Gotickéj cesty širokému obyvateľstvu.

viac ako

15

marginalizovaných rómskych komunít, v ktorých sme pomohli so zlepšovaním verejnej infraštruktúry s cieľom znižovať rozdiely medzi Rómami a Nerómami

Tachty, Jestice, Uzovská Panica, Hostišovce, Konrádovce, Tornaľa, Chrámec, Žíp, Kesovce, Gemer, Sása, Šivetice, Rakytník, Pašková, Figa, Bätka, Jelšava, Plešivec,

6

partnerstvo - priateľstvo medzi partnermi z rozmanitého prostredia

Obnovme Gemer, n.o., Purt, o.z., obce Plešivec, Radnovce, o.z. Gotická cesta (Slovensko) a Nórsky inštitút remesiel (Nórsko)

25

objektov verejnej infraštruktúry, ktoré sme pomohli obnoviť

obecné sociálne byty: Tachty
5 obecných úradov: Jestice, Šivetice, Plešivec Rakytník, Šimonovce
2 autobusové zastávky: Hostišovce, Kesovce
2 športové kluby: Uzovská panica Tornaľa
3 domy kultúry : Konrádovce, Gemer, Jestice
2 domy smútku: Chrámec, Rakytník

Verejné priestory a parkovacie plochy: Žíp
1 evanjelický kostol, okolie: Sása
2 základné školy: Figa, Rimavská Sobota
3 verejné priestory, aj pre deti: Rimavská Sobota, Kesovce, Bätka
zdravotné stredisko: Bätka
studňa: Pašková

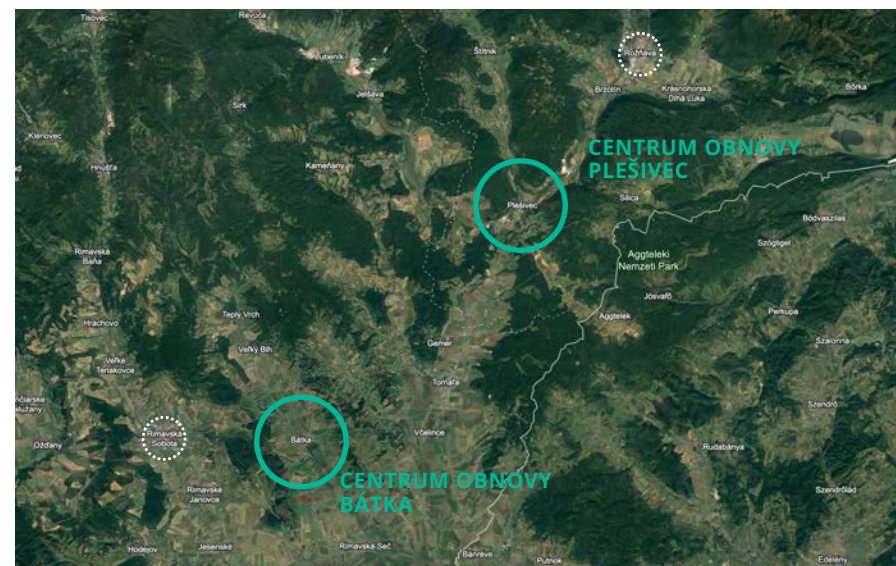
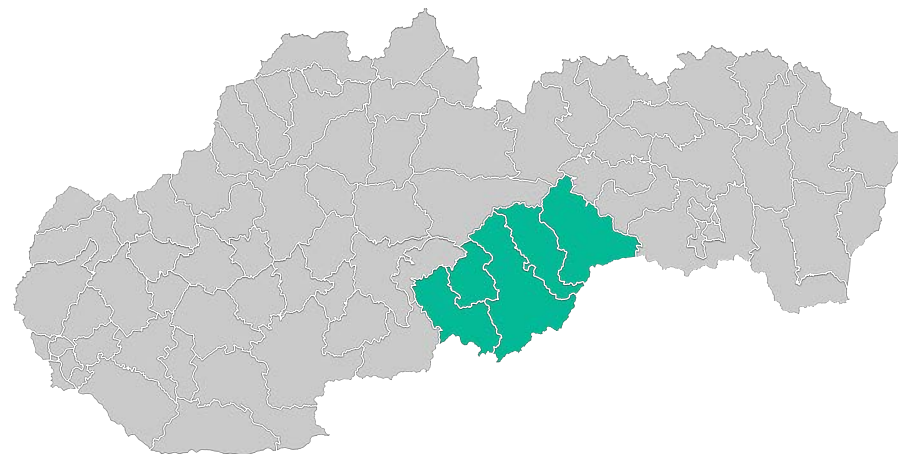
**Úspechy projektu Centrá obnovy Gemera LDI02024
v oblasti obnovy infraštruktúry v číslach**

Mikroregión južného Gemera je charakteristický svojou rozmanitou geografickou krajinou a bohatým hmotným kultúrnym dedičstvom. Táto oblasť leží v juhovýchodnej časti Slovenska, pri hraniciach s Maďarskom, a je súčasťou historického regiónu Gemer, ktorý je známy svojou malebnou prírodou a tradičnou vidieckou architektúrou.

Geograficky sa región vyznačuje mierne zvlnenou pahorkatinou, prechádzajúcou do rovinatých oblastí v okolí Rimavskej Soboty, a kopcovitým terénom v okolí Plešivca, ktorý sa nachádza na úpätí Slovenského krasu. Táto oblasť je bohatá na prírodné krásy, vrátane krasových útvarov, jaskýň a riek, čo ju robí atraktívnou pre milovníkov prírody a turistiku.

V oblasti sa nachádza viac ako 50 registrovaných národných kultúrnych pamiatok, ktoré zahŕňajú stredoveké kostoly, zámky, kláštory a tradičné ľudové stavby. Tieto pamiatky odrážajú bohatú históriu regiónu, kde sa prelínajú rôzne architektonické štýly a kultúrne vplyvy, čím prispievajú k jedinečnému charakteru južného Gemera. Medzi známe patria napríklad hrad Krásna Hôrka, či kaštieľ v Betliari.

Z pohľadu hmotného kultúrneho dedičstva je južný Gemer dôležitý najmä zachovalými ľudovými stavbami, ako sú tradičné kamenné domy s drevenými šindľami, hospodárske budovy a remeselnícke dielne. Mnohé z týchto stavieb sú dôkazom bohatého stavebného fondu, ktorý odráža remeselnú zručnosť a kultúrne tradície regiónu. Kostoly, zámky a historické budovy v mestách a dedinách dotvárajú obraz kultúrneho dedičstva tejto oblasti, ktorá si zachováva autentickú atmosféru minulých čias.

Gemer je už stáročia etnicky rozmanitý a viacnárrodnostný región. K tradične prítomnému slovenskému a maďarskému obyvateľstvu sa neskôr pripojili aj Nemci, Židia a Rómovia. Všetky tieto národnosti spoločne vytvorili pestrú kultúrnu mozaiku, z ktorej je časť stále živá.

Spracovanie spomienok, stôp a pamiatok kultúr žijúcich v tomto regióne prebieha priebežne, avšak nerovnomerne z hľadiska etnického zastúpenia. Kultúrne prvky maďarskej a slovenskej komunity sú už pomerne dobre zdokumentované. Postupne sa začínajú skúmať aj nemecké, židovské a iné kultúrne zložky, ktoré spoločne tvoria určitý naratív kultúrneho dedičstva tohto regiónu.

Čo však stále vo veľkej miere chýba, je naratív rómskych komunit. Existujúce výskumy, ale i prax, sa väčšinou sústreďujú na živú kultúru, ako je hudba, tanec či poviedky. Na „stavebnú“ – nehnuteľnú kultúru rómskej komunity v Gemeri bola doteraz venovaná len minimálna pozornosť.

Preto v Obnovme Gemer, n.o. hľadáme spôsoby, ako nielen nájsť a objaviť tieto stratené, či skôr zabudnuté „poklady“, ale i ich obnoviť a zachovať pre ďalšie generácie - a to v prvom rade so zapojením miestnej komunity a všetkých lokálnych partnerov.

Historické domy so zachovanými secesnými fasádami na okraji obce Radnovce.

Mapa obcí s vyšším podielom marginalizovaných rómskych komún, v ktorých sme pomohli so zlepšovaním verejnej infraštruktúry s cieľom znižovať rozdiely medzi Rómami a Nerómami.

Jelšava

Pašková

Šivetice

Plešivec

Hostišovce

Uzovská Panica

Gemer

Rakytník

Figa

Tornaľa

Žip

Bátka

Kesovce

Konrádovce

Chrámec

Jestice

Tachty

Centrá obnovy - komunitné objekty

Región Gemer sa nachádza na juhu Slovenska. Napriek súčasnému hospodárskemu poklesu (vysoká miera chudoby a nezamestnanosti) je región bohatý na svoje hmotné i nehmotné dedičstvo a multikultúrny charakter. Naša organizácia Obnovme Gemer od roku 2018 realizovala intervencie v oblasti obnovy miestnych pamätihodností a infraštruktúry vo viac ako 20 obciach regiónu, s aktívnym školením a zapájaním miestnych obyvateľov z marginalizovaných rómskych komunít. Do daného obdobia organizácia operovala len s jedným "centrom obnovy", v obci Kráľ, ktorý slúžil najmä ako sklad materiálov a pracovno-tréningového náradia, avšak svojou veľkosťou a polohou neumožňoval rozvoj obnovovacej činnosti a otvorenie sa komunite.

Preto, jedným z hlavných cieľov projektu **Centrá obnovy Gemera** LDIO2024, bolo rozšíriť naše dobré skúsenosti a vytvoriť ďalšie dve centrá, ktoré spoja miestne iniciatívy v regióne Gemer. Centrá vytvárajú priestor na obnovu miestneho dedičstva: zamerané na rozšírenie už prebiehajúcich rekonštrukčných aktivít, na tréningy a získavanie pracovných zručností ďalších nezamestnaných z MRK v oblasti obnovy pamiatok.

V rámci projektu sa nám podarilo vytvoriť dve centrá - v **Bátke (CR1)** a **Plešivci (CR2)** s hlavnou činnosťou: poskytovať zázemie pri rekonštrukcii verejných budov a infraštruktúry v komunitách s rómskou populáciou. Ide o prirodzené pokračovanie doterajších činností Obnovme Gemer, n.o. Zázemie znamená poskytnúť priestory na uskladnenie materiálu, pracovných pomôcok, hygienické zázemie pre zamestnancov a vytvorenie priestorov, ktoré umožňujú aj teoretické vzdelávanie, či prípadné aktivity a vzdelávacie činnosti počas zimných mesiacov, kedy je praktické vzdelávanie v exteriéri limitované poveternostnými podmienkami.

V oboch centrách boli zostavené pracovné tímy (jeden stavebný odborník „majster“ a pracovníci). Počas obvyčajného dňa centrá slúžia ako hlavné dielne, kde sa pracovníci pripravujú a následne s dodávkou (ktorú už používame) vyrážajú prakticky trénovať na rôzne iné miesta v regióne.

Hlavné dielne v centrách boli vybavené čiastočne z nášho už existujúceho zariadenia a s použitím našej vlastnej pracovnej sily.

S cieľom maximalizovať efektivitu tieto centrá sme chceli tieto centrá otvoriť aj pre celú komunitu. V centrách sa nám podarilo vytvoriť požičovňu náradia a dielne pre verejnosť, ktoré boli k dispozícii bez odplaty ľuďom žijúcim v okolitých dedinách. Tieto nástroje môžu miestni obyvatelia komunít používať pri opravách malých domov, individuálnych alebo komunitných projektoch.

Je nevyhnutné podotknúť, že naša **aktivita** je v prostredí Slovenska absolútne **unikátna a jedinečná**, preto je pre nás dôležité aj jej testovanie, pilotovanie rôznych možností, ktoré nám takáto zostava a prostredie v rámci snahy o integráciu poskytuje.

Súčasne mala táto aktivita za cieľ i otestovať replikovanie úspechu projektu *Obnova hradov s nezamestnanými*, osvedčeného projektu podporeného aj Grantami EHP, ale uplatní ho na nižšej úrovni kultúrneho dedičstva; tj. na objektoch miestnych pamätihodností, ktoré nie sú chránené štatútom národného kultúrneho dedičstva.

Centrum obnovy, obec Bátka

Obec Bátka sa nachádza v okrese Rimavská Sobota v Banskobystrickom kraji. Prvé zmienky o obci pochádzajú už z 13. storočia. V minulosti bola súčasťou panstva Széchyovcov, jedného z významných šľachtických rodov. Obec Bátka v minulosti zohrávala významnú úlohu v regionálnom rozvoji Gemera ako centrum obchodu a remesiel, vďaka svojej strategickej polohe na obchodných cestách, dnes je pokojnou vidieckou obcou s prírodným a kultúrnym dedičstvom, kde sa obyvatelia zaoberajú predovšetkým poľnohospodárstvom.

Jedinečná strategická poloha obce Bátka je však pre nás veľkou výhodou i dnes - obec sa nachádza zhruba v strede na hlavnej trase medzi mestami Bratislava a Košice. Potenciál, ktorý poskytuje táto poloha (t.j. verejnosť, ktorá sa na dlhej ceste potrebuje zastaviť) predstavuje nové možnosti rozvoja cestovného ruchu a dobrej prezentácie úspechov integrácie a spájania komunit, ktoré naša organizácia, ale i ostatní lokálni aktéri na Gemeri dokazujú.

Preto sme sa rozhodli v Centre obnovy v obci Bátka okrem nášho **zázemia pre tréning dlhodobu nezamestnaných** vytvoriť aj pilotnú aktivitu malého **turistického kontaktného bodu**.

Každý okoloidúci, ktorý sa v centre zastaví, dostane u nás informácie o turistických trasách v regióne, fakty o miestnych pamiatkach, kultúre a pamätihodnostiach, ako aj trojjazyčné brožúrky od našich partnerov z o.z. Gotická cesta.

Turistický informačný bod v Centre Bátka

Turistický informačný bod a tréningový spoločný priestor

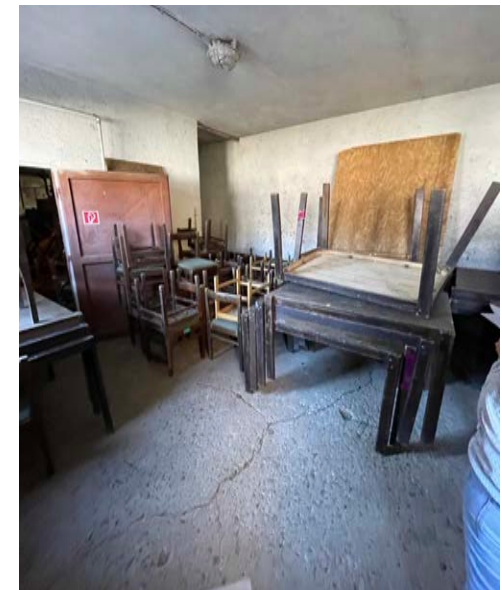
Centrum obnovy, obec Plešivec

Obec Plešivec sa nachádza v okrese Rožňava v Košickom kraji. Je to historicky významná obec, ktorá sa prvýkrát spomína v 13. storočí. Plešivec bol v minulosti dôležitým strediskom pre obchod a remeslá v regióne Gemer. Vďaka svojej strategickej polohe pri rieke Slaná a na križovatke obchodných ciest zohrával kľúčovú úlohu v rozvoji celého regiónu. Dnes je Plešivec pokojným miestom s bohatým kultúrnym dedičstvom a zachovalou historickou architektúrou, ktorá svedčí o jeho minulom význame.

Rovnako ako v Centre Bátka, aj strategická poloha obce Plešivec je pre nás absolútne kľúčová. Obec sa taktiež nachádza na hlavnej južnej trase medzi mestami Bratislava a Košice, čo prináša potenciál pre zastavenie sa širokej verejnosti, ktorá cestuje po Slovensku. Súčasne, podiel marginalizovaných rómskych komunít v Plešivci je významný a obec čelí rôznym výzvam v oblasti sociálnej inklúzie, takže naše aktivity významne prispievajú aj zlepšovaniu celkovej situácie v obci.

Naše Centrum obnovy v obci Plešivec poskytuje **zázemie** pre samostatný tím, tvorený majstrom a pracovníkmi, podobne, ako je tomu v Centre Bátka.

Jedným z problémov, ktoré sme pri tréningu (stavebných) pracovných zručností identifikovali, je aktivita v zimných mesiacoch, kedy počasie nevytvára vhodné podmienky na praktické vyučovanie. Preto sme sa v centre Plešivec rozhodli pilotovať priestor, ktorý by nám umožnil pokryť práve túto situáciu. Vytvorili sme zvlášť dielňu zameranú na tréning a vzdelávanie v oblasti **výroby drevených šindľov**, ktoré jednak tvoria dôležitý stavebný prvok pri obnove kultúrneho dedičstva a jednak je ich výrobu možné realizovať práve v interiéri počas nepriaznivého počasia.

Priestory dedikované na praktickú výučbu a tréning výroby drevených šindľov.

Verejné budovy

Gemer v súčasnosti je často spájaný s prívlastkami ako zaostalý, chudobný, nerozvinutý. V minulosti to však nebolo tak - región Gemera bol jedným z centier ťažby a spracovania rúd, čo zabezpečovalo ekonomickú prosperitu regiónu. Avšak s úpadkom baníctva a ťažkého priemyslu v 20. storočí, najmä po druhej svetovej vojne a počas ekonomických transformácií v 90. rokoch, došlo v regióne k strate pracovných miest a následnému hospodárskemu útlmu.

Ďalšiu prekážku rozvoja v súčasnosti predstúva slabá dopravná infraštruktúra. Nedostatok moderných ciest, železničných spojení a horšie prepojenie s významnými ekonomickými centrami Slovenska spôsobuje izoláciu regiónu, čo sťažuje prístup k trhom, službám a investíciám. To má za následok vysokú mieru nezamestnanosti, ktorá je spôsobená nielen úpadkom tradičných priemyselných odvetví, ale aj nedostatkom nových investícií a príležitostí na zamestnanie.

V niektorých oblastiach Gemera, najmä v obciach s vysokým podielom marginalizovaných rómskych komunít, je nízka úroveň vzdelania a slabý prístup k vzdelávacím príležitostiam. Sociálne problémy, ako chudoba a segregácia, ďalej zhoršujú situáciu.

Tieto faktory vytvárajú bludný kruh, ktorý brzdí ekonomický a sociálny rozvoj regiónu. Preto sa ako jedným z možných a udržateľných riešení javí podpora lokálnej, príp. cirkulárnej ekonomiky. Absolútne kľúčovú úlohu v tomto procese hrá miestna samospráva - obce a mestá, ktoré veľakrát predstavujú hlavného zamestnávateľa v regióne, zabezpečujú vzdelávanie, komunikujú s potenciálnymi investormi a všemožne sa snažia zastaviť odliv mladých a kvalifikovanej pracovnej sily z regiónov.

Miestne samosprávy sú súčasťou hlavným podporovateľom a nositeľom kultúrnej identity regiónu a "strážcami" kultúrneho dedičstva, ktorý sa reflektuje v stavebnej kultúre (ľudovej, obecných domov), ale i nehmotnom dedičstve (spevy, festivaly, stretávanie sa), ku ktorého realizácií obce často poskytujú priestory i financovanie.

V **Obnovme Gemer, n.o.** považujeme spoluprácu s miestnymi samosprávami za absolútne kľúčovú. Pri vytváraní integračných riešení je pre nás nevyhnutným základom zlepšovanie života a infraštruktúry v obciach. Zlepšovaním dostupnosti a kvality základnej infraštruktúry sa tak zvyšuje kvalita života nielen Rómov, ale aj Nerómov.

Súčasne, vzhľadom na slabé dopravné napojenia, sú služby a priestory na lokálnej úrovni určujúce pre život obyvateľov regiónu. Preto naše aktivity smerujú prioritne týmto smerom: obnova obecných úradov, kde obyvatelia každodenne riešia svoje problémy, obnova kultúrnych domov, kde prebiehajú rodinné, komunitné stretnutia, oslavy a festivaly podporujúce ľudovú a miestnu kultúru a zvyky, športoviská či objekty nevyhnutnej dennej infraštruktúry, ako napríklad autobusové zastávky.

V rámci projektu **LDI02024** sa nám podarilo zlepšiť kvalitu života vo viac ako 10 obciach s MRK, čo sa týka nielen rómskej, ale aj nerómskej komunity v obci. Súčasne sme pomohli obnoviť viac ako 25 objektov verejnej infraštruktúry, ktorých výber prezentujeme na nasledujúcich stranách.

Na Gemeri nie je napojenie na verejnú vodovodnú sieť rovnomerne zabezpečené. V mestách a väčších obciach je prístup k verejnému vodovodu relatívne dobrý, avšak v menších a odľahlých obciach je napojenie často nedostatočné alebo úplne chýba. Mnoho domácností v týchto oblastiach je stále odkázaných na individuálne zdroje vody, ako sú studne, ktoré však z dôvodov klimatickej zmeny neprinášajú dostatočne stabilné zdroje počas celého roka.

Zvlášť vypuklá je situácia marginalizovaných rómskych komunít v tomto regióne. Ich obydlia sú často preplnené, a najmä, bez základných hygienických zariadení, ako sú splachovacie toalety, a s nedostatočným napojením na verejnú infraštruktúru, vrátane vodovodu a kanalizácie. Práve obyvatelia týchto komunít sú veľakrát úplne odkázaní na zdroje vody vo forme formálnych či neformálnych studní, ktoré na dennej báze využívajú na zabezpečenie aspoň užitočnej vody.

Obecná studňa, Pašková

Pašková, malá obec v okrese Rožňava, má vysoký podiel MRK (36,85 % podľa Atlasu RK z roku 2019), ktoré čelia nedostatočnej infraštruktúre, ako je obmedzený prístup k pitnej vode a kanalizácii.

Napriek tomu pán starosta intenzívne pracuje na zvelaďovaní obce a to nielen po technickej stránke a v oblasti verejnej infraštruktúry, ale podporuje i zachovávanie tradičných stavebných prvkov, ale i miestnych zvykov, festivalov a zručností, ktorým sme sa priučili a si natrénovali pri obnove obecnej studne i my - náš tím z Centra Plešivec.

Obecná studňa, obec Pašková

Autobusová zastávka, Hostišovce

V regióne Gemer už dlhodobo chýbajú rýchlostné cesty, čo vedie k nižšej dopravnej hustote v porovnaní s veľkými mestami. Mnohí obyvatelia si nemôžu dovoliť vlastné auto a sú odkázaní na autobusovú dopravu, ktorú využívajú na cestu do práce alebo na návštevu rodiny. Viacero obcí na Gemeri sa najmä pred príchodom zimy potýka práve s opravou alebo potrebou vybudovania nových autobusových zastávok. Niektoré zastávky už nemajú ani strechu, čo spôsobuje, že ľudia musia často čakať na autobus v daždi.

Obec Hostišovce bola koncom leta 2023 medzi prvými, kde sme spolu s tímom Obnovme Gemer v rámci projektu LDIO2024 pomohli zlepšiť situáciu a zvýšiť kvalitu priestoru, v ktorom ľudia čakajú na svoj spoj.

Autobusová zastávka, Hostišovce

Autobusová zastávka, Kesovce

Obec Kesovce, nachádzajúca sa v okrese Rožňava, je malá, ale aktívna dedina, ktorá v posledných rokoch dosiahla viacero úspechov. Vďaka miestnym iniciatívam sa podarilo obnoviť verejné priestranstvá a zlepšiť infraštruktúru, vrátane modernizácie cesty a zavedenia verejného osvetlenia. Obec je tiež známa spoluprácou s miestnymi organizáciami na podporu kultúrnych a športových podujatí, čo prispieva k posilneniu komunitného života.

Nám sa podarilo obci okrem iného pomôcť i pri obnove autobusovej zastávky, ktorá pre viacerých obyvateľov tvorí hlavný bod pri doprave a spojení so zvyškom regiónu. Trénovali sme najmä základné murárske práce a osádzanie okenných otvorov.

Autobusová zastávka, Kesovce

Kultúrny dom, Konrádovce

Obec Konrádovce sa nachádza v okrese Rimavská Sobota, je to malá, historicky zaujímavá obec, kde je podiel MRK 49,62 %. Konrádovce sú známe tým, že sa v ich blízkosti nachádza prírodná rezervácia "Drieňová hora," ktorá je domovom vzácných druhov flóry a fauny, a ponúka krásne turistické trasy pre milovníkov prírody.

My sme však pomohli pri oprave interiérov kultúrneho domu, ktorý slúži miestnymi obyvateľom, Rómom i Nerómom, na stretávanie sa a rozmanité komunitné akcie prepájajúce obe skupiny. Trénovali sme interiérové povrchové úpravy stien a obkladov.

Kultúrny dom, obec Konrádovce

Kultúrny dom, Gemer

Obec Gemer sa nachádza v okrese Revúca a je známa svojou históriou, ktorá siaha až do stredoveku, keď bola súčasťou významného regiónu Gemer-Malohont. V obci sa nachádza renesančný kaštieľ z 17. storočia, ktorý patrí k historickým pamiatkam oblasti.

Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 je podiel MRK v obci Gemer približne 19,71 %, má zmiešané národnostné zloženie.

Pán starosta obce Gemer už dlhé roky podporuje aktivity, do ktorých je zapojená miestna komunita. Počas spoločného projektu sme pomohli zrekonštruovať kultúrny dom, kde sme pomohli a súčasne si aj sami natrénovali procesy kladenia dlažby a nových podlahových úprav.

Kultúrny dom, obec Gemer

Parkovisko pred obecným úradom, Žíp

Obec Žíp sa nachádza v okrese Revúca, nie je ďaleko od hlavnej trasy Bratislava - Košice a je súčasťou i Gotickej cesty. V obci sa nachádza krásny gotický kostol z 15. storočia, ktorý patrí medzi dôležité kultúrne pamiatky regiónu.

Podľa Atlasu rómskych komunít je podiel marginalizovaných rómskych komunít v obci Žíp približne 80,42 %.

My sme pomáhali pri obnove a údržbe parkovacích plôch pri Obecnom úrade, ktoré využívajú aj turisti pri návšteve gotickej cesty, v júni a júli 2023. Trénovali sme najmä kladenie zámkovej dlažby a detaily stykov.

Parkovisko pred obecným úradom, Žíp

Budova školy, Figa

Obec Figa sa nachádza v okrese Rimavská Sobota, v jej blízkosti nachádzajú archeologické náleziská z obdobia stredoveku. Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 je podiel marginalizovaných rómskych komunít približne 82,76 %, pričom deti do 15 rokov v obci Figa tvoria približne 39,5 % z celkovej populácie obce.

S obcou sme preto spolupracovali na údržbových a sanačných prácach na objekte základnej školy, ktorá je dlhodobo v zhoršenom stavebnotechnickom stave. Práve pravidelné a dôkladné údržbové práce pomáhajú zvýšiť životnosť objektov aj o niekoľko desiatok rokov a minimalizujú nutnosť veľkých stavebných investícií či nepredvídateľných havarijných stavov.

Budova školy, Figa

Obecný úrad, Jestice

Obec Jestice sa nachádza v okrese Rimavská Sobota, známa kostolom , ktorý je jednou z najstarších stavieb v regióne, pripomínajúc bohatú históriu tejto malej komunity.

Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 je podiel rómskej komunity v obci Jestice približne 86,07 %.

Na jeseň 2023 nám počasie umožnilo ešte prácu v exteriéri, kedy sa nám podarilo pomôcť pri oprave časti vonkajšej fasády, pri čom sme trénovali i historické techniky omietania fasád.

Pomohli sme ale i pri obnove vnútorných častí budovy, kde sa nachádzajú verejne využívané hygienické priestory a toalety, keďže veľká časť obyvateľov tejto obce nemá vo svojich obydliach k dispozícii tento hygienický štandard.

Obecný úrad, Jestice

Obecný úrad, Šivetice

Obec Šivetice sa nachádza v okrese Revúca a taktiež je súčasťou Gotickej cesty, nachádza sa tu ranogotický kostol z 13. storočia, ktorý patrí medzi významné historické pamiatky v regióne.

Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 je podiel rómskej komunity v obci Šivetice približne 88,98 %.

Pomohli sme pri údržbe a obnove takmer celého interiéru budovy obecného úradu - od čistenia stien a odstránenia závad až po vybudovanie v podstate nových toaliet.

Na prácach a tréningových aktivitách sa podieľali oba tímy, sústredili sme sa na povrchové úpravy fasád, stropov či povrchov.

Obecný úrad, Šivetice

Obecná budova, Šimonovce

Obec Šimonovce sa nachádza v okrese Rimavská Sobota, so zachovaným ranogotickým kostolom z 13. storočia, ktorý patrí medzi najstaršie v regióne. V obci je zároveň vysoký podiel marginalizovanej rómskej komunity, ktorá predstavuje približne 81,1 %.

V októbri 2023 sme pomohli pri komplexnej renovácii obecnej budovy, ktorá sa využíva ako priestor pre rôzne administratívne a spoločenské účely. Slúži ako sídlo obecného úradu, miestom pre stretnutia miestnej komunity, organizovanie kultúrnych a spoločenských podujatí. V interiéri budovy sme montovali sadrokartón na stropy a steny. Na niektorých miestach bolo potrebné vybúrať staré a poškodené časti múrov a nahradiť ich novým materiálom. Používali sme klasické techniky murárskej práce, ako je miešanie betónu a jeho nanášanie.

Obecná budova, Šimonovce

Obecný úrad, Rakytník

Obec Rakytník sa nachádza v okrese Rimavská Sobota a je známa stále existujúcimi príkladmi objektov tradičnej architektúry, ktorá odráža historický charakter regiónu a prispieva k jej kultúrnemu dedičstvu. Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 je podiel rómskej komunity v obci Rakytník približne 91,49 % z celkového počtu obyvateľov.

My sme podali pomocnú ruku pri obnove interiérov obecného úradu, pri výmene starej podlahovej krytiny za novú dlažbu. Využili sme pri tom aj čas zimných mesiacov, kedy nám počasie neumožnilo iný typ aktivít.

Obecný úrad, Rakytník

Obecné sociálne byty, Tachty

Obec Tachty sa nachádza v okrese Rimavská Sobota, s vysokým podielom zachovanej ľudovej architektúry, ktorá odráža bohatú históriu a kultúrne dedičstvo regiónu. Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 je podiel rómskej komunity v obci Tachty približne 84,37 %.

Obec spravuje i obecné sociálne - nájomné byty, ktoré sme pomohli zrenovovať a pomôcť pri zásadných údržbových prácach. Renovácia zahŕňala obnovu exteriérov budov, napríklad nový náter fasád a úpravu vonkajších priestorov.

Obecné sociálne byty, Tachty

Športové stredisko, Uzovská Panica

V septembri 2023 sme úspešne pomohli i pri renovácii vonkajšej fasády budovy na futbalovom ihrisku v Uzovskej Panici.

V tejto obci, nachádzajúcej sa v okrese Rimavská Sobota, tvorí podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 marginalizovaná rómska komunita v obci približne 77,14 %, pričom podiel detí do 15 rokov predstavuje približne 34,6 % z celkovej populácie obce.

Projekt renovácie zahŕňal kompletnú obnovu fasády, čo výrazne zlepšilo vzhľad a funkčnosť budovy. Týmto sme prispeli k vytvoreniu lepších podmienok pre miestne športové aktivity a podporili komunitný život v obci.

Športové stredisko, Uzovská Panica

Športový klub, Tornaľa

Mesto Tornaľa sa nachádza v okrese Revúca a je jedným z významných centier regiónu Gemer. Podľa Atlasu rómskych komunít z roku 2019 je podiel rómskej komunity v Tornaľi približne 32,19 %. Tornaľa sa aktívne venuje podpore športu medzi deťmi, pričom ponúka futbalové tréningy a plavecké kurzy, ktoré sú populárne medzi miestnou mládežou. Tieto aktivity prispievajú k zdravému rozvoju a zapojeniu detí do komunitného života.

V rámci našich neustálych snáh o zlepšenie verejnej infraštruktúry a komunitných zariadení sme dokončili našu pomoc pri renovácii šatní a spoločných priestorov miestneho futbalového klubu v Tornaľi. Projekt zahŕňal inštaláciu nových prezliekacích skriniek a modernizáciu priestorov, čo výrazne zlepšuje už dlhé roky trvajúce zlé podmienky miestnych milovníkov futbalu. Veríme, že moderné a dobre udržiavané športové zázemie je kľúčové pre rozvoj mladých talentov a celkovej športovej kultúry v Tornaľi.

Športový klub, Tornaľa

Dom smútku, Rakytník

Dom smútku zohráva dôležitú úlohu v živote obyvateľov malých obcí. Slúži ako miesto poslednej rozlúčky s blízkymi, čím poskytuje priestor na prejavenie úcty a spomienky na zosnulých. Zároveň je to miesto, kde sa komunita môže zísť a vzájomne si poskytnúť podporu v ťažkých chvíľach. Preto je jeho obnova kľúčová pre zachovanie dôstojného prostredia pre tieto dôležité okamihy v živote obce.

Pri údržbových a obnovovacích prácach Domu smútku v obci Rakytník sme trénovali najmä výmeny exteriérových povrchov, kladenie dlažby, ale i riešenia nespevnených povrchov s dôrazom i na zlepšenie zadržiavania vody v priestore.

Dom smútku, Rakytník

Dom smútku, Chrámec

Obec Chrámec sa nachádza v okrese Rimavská Sobota, s podielom rómskej komunity v obci približne 89,96 %, podľa Atlasu rómskych komunit z roku 2019. V okolí obce nachádzajú staré ovocné sady, sú príkladom tradičného poľnohospodárstva v regióne a ktoré tvoria dôležitý fenomén z pohľadu dedičstva a identity kultúrnej krajiny celého regiónu.

V obci sme tiež pomohli pri základných prácach na obnove domu smútku. Projekt zahŕňal opravu a revitalizáciu objektu, čím sa výrazne zlepšili podmienky pre miestnych obyvateľov. Počas prác sme sa zamerali na modernizáciu interiéru a exteriéru budovy.

Dom smútku, Chrámec

Miestne pamätihodnosti

Miestne pamiatky sú významné a zaujímavé miesta alebo objekty, ktoré majú historický, kultúrny, architektonický alebo prírodný význam pre danú oblasť. Môžu to byť napríklad starobylé budovy, hrady, zámky, kostoly, múzeá, pamätníky, parky, prírodné útvary alebo iné zaujímavé miesta, ktoré sú typické pre konkrétny región a často sú navštevované turistami.

Slovenská legislatíva umožňuje obciam vyhlasovať a spravovať miestne pamätihodnosti prostredníctvom **Zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení**. Tento zákon dáva obciam kompetenciu rozhodovať o záležitostiach, ktoré sa týkajú ich územia, vrátane ochrany a správy kultúrneho dedičstva na miestnej úrovni.

Pamätihodnosti obce sú definované ako objekty alebo miesta, ktoré majú historickú, kultúrnu, spoločenskú alebo umeleckú hodnotu pre danú obec. Obce môžu vyhlasovať tieto pamätihodnosti prostredníctvom všeobecne záväzného nariadenia. V rámci tohto nariadenia môžu obce určiť pravidlá pre ich ochranu, údržbu a využitie, ako aj prípadné obmedzenia, ktoré sa na tieto objekty vzťahujú.

V praxi ide o objekty ako **prícestné kríže, božie muky**, ale i **pamätné tabule, malé parčíky** či **sochy**. Odrážajú históriu a tradície danej komunity, čím sa stávajú nositeľmi spomienok na významné udalosti, osoby alebo miesta, a tým pomáhajú udržiavať historické povedomie. Nesú tiež symbolické a duchovné hodnoty, posilňujú vieru a duchovnú súdržnosť. Tieto objekty sú miestami stretávania a spoločenských aktivít, ktoré zvyšujú pocit spolupatričnosti. Zároveň prispievajú k skvalitneniu životného prostredia a poskytujú priestor na oddych. Slúžia aj na vzdelávanie mladších generácií o minulosti a kultúre komunity. Celkovo zohrávajú kľúčovú úlohu v budovaní a udržiavaní silnej a súdržnej komunity, ktorá je hrdá na svoje dedičstvo a identitu.

Hoci pamätihodnosti obce nemajú štatút národných kultúrnych pamiatok, ich ochrana a propagácia môžu byť podporené miestnymi iniciatívami a spoluprácou s Krajskými pamiatkovými úradmi.

Z pohľadu tréningu pracovných zručností dlhodobo nezamestnaných, najmä z prostredia MRK, predstavujú miestne pamätihodnosti dôležitý potenciál. Ide o objekty, ktoré sú úzko späté s miestnou komunitou a majú historický charakter, avšak pri ich obnove nie sú kladené také prísne požiadavky ako pri obnove národných kultúrnych pamiatok. Navyše, obce často nemajú dostatok času a energie na ich obnovu, čo robí tieto objekty ideálnymi pre praktickú výučbu dlhodobo nezamestnaných.

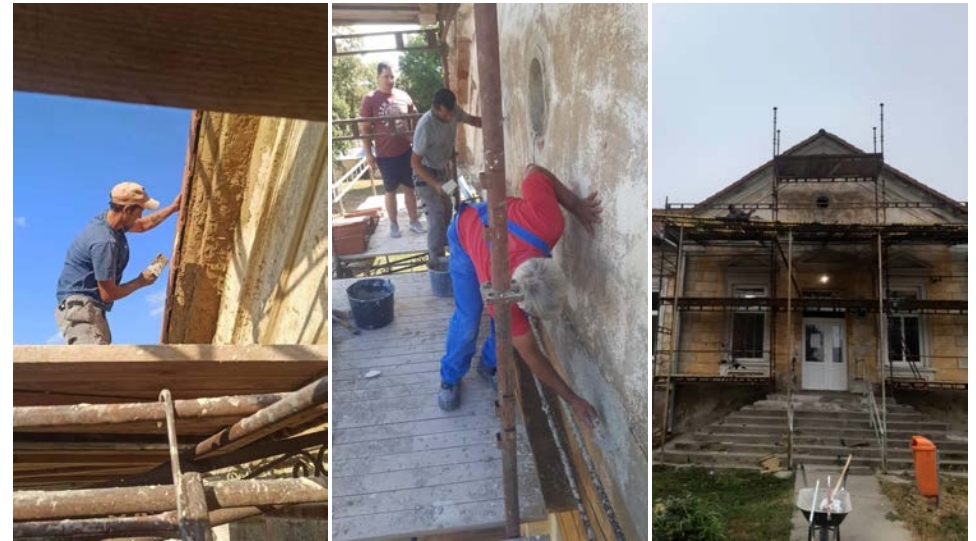
Zapojením týchto ľudí do obnovy miestnych pamätihodností sa dosahujú mnohé benefity – zlepšuje sa stav verejných objektov a dôležitých komunitných priestorov, čo prispieva k estetike a funkčnosti obce. Zároveň sa týmto nezamestnaným poskytuje príležitosť získať cenné pracovné zručnosti a skúsenosti, ktoré im môžu pomôcť pri hľadaní stabilnej práce.

Takéto projekty tiež podporujú sociálnu inklúziu, integráciu a zvyšujú pocit spolupatričnosti medzi členmi komunity, budovaním a obnovovaním kultúrneho dedičstva pomáhajú i prekonávať mosty medzi Rómami, Nerómami, Maďarmi či Slováckmi, a to nielen na Gemeri.

Historická budova zdravotného strediska, Bátka

Obec Bátka, nachádzajúca sa v okrese Rimavská Sobota, je bohatá na historické pamiatky, ktoré odrážajú jej dlhú a pestrú históriu. V obci sa zachoval kostol z 13. storočia, ktorý patrí medzi najvýznamnejšie stredoveké stavby v regióne a je dodnes centrom duchovného života miestnych obyvateľov. Okrem kostola sa v Bátke nachádzajú aj historické vidiecke domy s tradičnou architektúrou, ktoré pripomínajú minulé časy a poľnohospodársku tradíciu obce. Tieto budovy sú klenotmi dediny, ktoré si miestni obyvatelia vážia a udržiavajú ako súčasť svojho kultúrneho dedičstva.

Jednou z takýchto budov je aj objekt, ktorý je v súčasnosti využívaný ako zdravotné stredisko. Má však významný historický charakter, zachovanú fasádu s detailným členením, zachované časti pôvodných omietok. Preto sme pri jeho obnove trénovali i tradičné fasádne omietky, pod vedením rôznych majstrov a skúsených lektorov, experimentovali s tradičnými omietkami a historickými spôsobmi ich nanášania.

Historická budova zdravotného strediska, Bátka

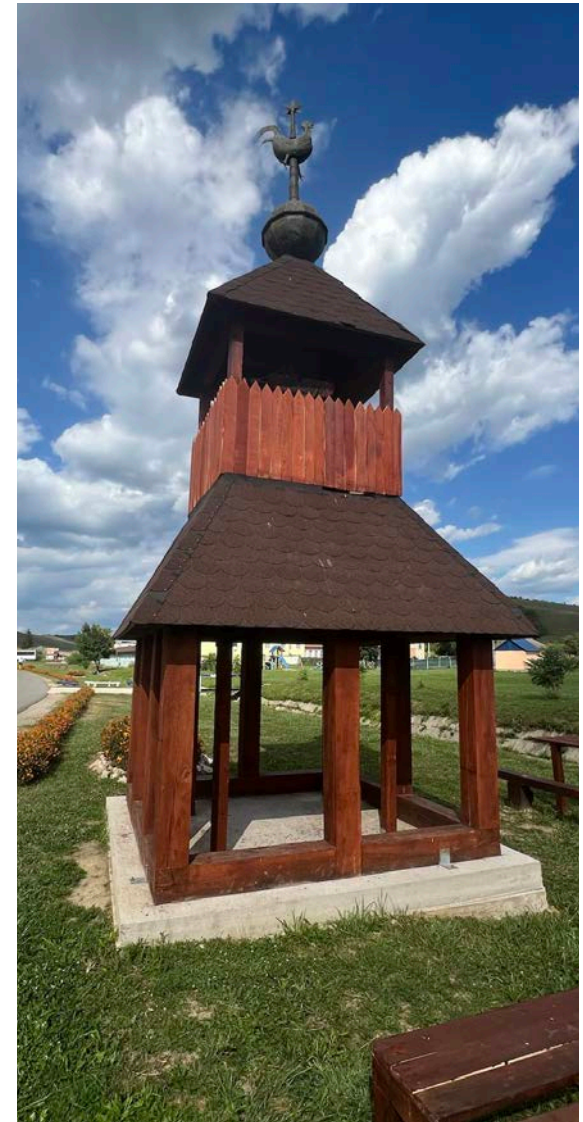
Tradičná ľudová zvonica, Kesovce

Obec Kesovce leží na východnom okraji Rimavskej kotliny, na úpätí východnej časti Cerovej vrchoviny v doline prítoku Slanej. Žiaľ patrí k najzaostalejším obciam celého regiónu i Slovenska, obyvateľstvo je prevažne rómskej národnosti. Obec sa postupne vyludňuje a charakterizuje ju extrémne vysoká sociálna odkázanosť. V Kesovciach nie sú takmer žiadne pracovné miesta a situácia je už dlhodobo nepriaznivá.

V októbri 2023 sme úspešne začali projekt obnovy historického zvonu v tejto malej obci. Projekt bol iniciovaný pánom starostom, ktorý sa rozhodol, že stáročia zanedbaný zvon bude znova funkčný. Obnova zvonu bola z odborného hľadiska veľmi náročná, realizovala sa preto v etapách. Tím Obnovme Gemer pomáhal s betónovým základom, zatiaľ čo samotný zvon reštaurovali skúsení majstri-umelci.

Tradičná ľudová zvonica, Kesovce

Národné kultúrne pamiatky

Národné kultúrne pamiatky Slovenska sú definované zákonom č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu ako nehnuteľné a hnutelne veci, ktoré majú výnimočný význam pre národné kultúrne dedičstvo. Tieto pamiatky predstavujú historické, umelecké, architektonické, technické alebo iné hodnoty, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou identity Slovenska. Ich ochrana a zachovanie je dôležité pre udržanie kultúrnej kontinuity, vzdelávanie a posilnenie národnej hrdosti.

Na Gemeri a Juhu Slovenska sa nachádza viacero takýchto pamiatok, ktoré dokumentujú bohatú históriu a kultúru regiónu. Patrí medzi ne napríklad **Kaštieľ v Betliari, Hrad Krásna Hôrka, Kaštieľ v Jelšave a Mauzóleum Andrásyovcov v Krásnohorskom Podhradí**. Tieto pamiatky predstavujú významné stopy minulosti, odrážajú rôznorodosť architektonických štýlov a umeleckých smerov, ktoré formovali Slovensko. Ich počet v regióne je odrazom bohatstva histórie, ktorú Gemer a juh Slovenska ponúkajú. Zachovanie a propagácia týchto pamiatok je kľúčové pre udržanie a zdieľanie kultúrneho dedičstva s budúcimi generáciami.

V regióne Gemer vidíme, že práve národné kultúrne pamiatky zohrávajú kľúčovú úlohu nielen v ochrane kultúrneho dedičstva, ale aj v regionálnom rozvoji a zvyšovaní zamestnanosti, priťahujú turistov a poskytujú priestor na kultúrne a vzdelávacie aktivity.

Kultúrny turizmus ako motor regionálneho rozvoja

Jedným z hlavných spôsobov, ako národné kultúrne pamiatky prispievajú k regionálnemu rozvoju, je ich schopnosť prilákať turistov. Kultúrny turizmus je jedným z najdynamickejšie rastúcich odvetví cestovného ruchu, a to nielen na Slovensku, ale celosvetovo. Turisti, ktorí navštevujú historické pamiatky, prispievajú k rozvoju miestnych služieb, ako sú hotely, reštaurácie, obchody so suvenírmi a ďalšie podniky. To vedie k nárastu ekonomickej aktivity v regióne, ktorá môže podporiť vznik nových pracovných miest.

Zvýšenie zamestnanosti a udržanie mladých ľudí v regiónoch

Národné kultúrne pamiatky majú potenciál vytvárať pracovné miesta priamo aj nepriamo. Priamo ide o zamestnanosť spojenú s údržbou, obnovou a prevádzkou pamiatok, kde sú potrební odborníci na reštaurovanie, architekti, historici, ale aj technickí pracovníci. Nepriamo sa zamestnanosť zvyšuje vďaka turistickým a sprievodným službám, ktoré sa vyvíjajú v blízkosti týchto pamiatok.

Navýše, rozvoj kultúrneho turizmu a s ním spojených služieb môže pomôcť udržať mladých ľudí v regiónoch, ktoré trpia vysokou mierou migrácie do väčších miest alebo zahraničia. Tvorba nových pracovných príležitostí v oblasti kultúry a turizmu môže poskytnúť alternatívu pre mladých, čím sa predchádza vyľudňovaniu vidieckych oblastí a zvyšuje sa ich atraktivita.

Zlepšenie infraštruktúry a kvality života

Obnovenie a sprístupnenie národných kultúrnych pamiatok často vedie k zlepšeniu miestnej infraštruktúry. Investície do pamiatok môžu zahŕňať rekonštrukciu ciest, verejného osvetlenia, parkovacích plôch a ďalších verejných zariadení. To všetko prispieva k zvýšeniu kvality života obyvateľov regiónu, čo má pozitívny vplyv na ich spokojnosť a ochotu zotrvať v danom regióne.

Oživenie miestnej kultúry a komunity

Národné kultúrne pamiatky sú tiež nositeľmi miestnej kultúry a tradícií. Ich zachovanie a sprístupnenie verejnosti umožňuje obyvateľom lepšie spoznať a pochopiť svoju históriu a kultúrne dedičstvo. To posilňuje regionálnu identitu a zvyšuje hrdosť miestnej komunity na svoju históriu. Organizovanie kultúrnych podujatí, výstav a workshopov v priestoroch pamiatok môže pritiahnúť záujem nielen turistov, ale aj domácich obyvateľov, čo vedie k väčšej súdržnosti komunity a aktívnejšiemu spoločenskému životu.

Podpora udržateľného rozvoja

Obnova a údržba národných kultúrnych pamiatok je často prepojená s princípmi udržateľného rozvoja. Zachovanie historických stavieb a ich adaptácia na nové funkcie namiesto demolácie a výstavby nových budov prispieva k šetrnému využívaniu prírodných zdrojov a znižovaniu environmentálnej záťaže. Udržateľný rozvoj je taktiež podporovaný tým, že pamiatky často slúžia ako vzdelávacie centrá, ktoré zvyšujú povedomie o dôležitosti ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva.

Spolupráca s lokálnymi partnermi

Spájanie rôznych partnerov, ako sú samosprávy, neziskové organizácie, a súkromný sektor, je kľúčové pri obnove národných kultúrnych pamiatok na Slovensku z viacerých dôvodov. Takéto partnerstvá umožňujú kombinovať zdroje a odborné znalosti, čo zvyšuje efektivitu a kvalitu rekonštrukčných prác, pričom spolupráca medzi sektormi zabezpečuje lepšie finančné krytie, keďže každý partner môže prispieť rôznymi formami financovania, ako sú granty, dotácie, alebo súkromné investície. Zapojenie rôznych aktérov do obnovy pamiatok podporuje širšie zapojenie komunity, čo posilňuje vzťah medzi pamiatkou a miestnymi obyvateľmi. Neziskové organizácie často prinášajú inovatívne prístupy a projekty, ktoré môžu zvýšiť atraktivitu pamiatky pre turistov a poskytnúť nové príležitosti pre miestny rozvoj. Partnerstvá zabezpečujú dlhodobú udržateľnosť obnovy tým, že vytvárajú platformy pre vzájomnú výmenu skúseností a know-how, pričom spolupráca umožňuje lepšie plánovanie a koordináciu projektov, čím sa znižuje riziko chýb alebo omeškaní pri rekonštrukcii. Takéto spájanie síl prispieva k zachovaniu kultúrneho dedičstva a jeho efektívnemu využitiu pre budúce generácie.

V tomto smere Obnovme Gemer, n.o. rozvíja partnerstvo a spoluprácu s jednotlivými obcami, samosprávami, ale i partnermi zo sektora obnovy pamiatok - **Pamiatkovým úradom Slovenskej republiky** a programom **ProMonumenta**, ktorého lektori nám pomáhajú zvyšovať kvalitu našej práce, dávajú nám spätnú väzbu, či veľakrát i prakticky prídu ukázať, ako riešiť vybrané praktické problémy pri obnove pamiatok, najmä s dôrazom na využitie tradičných remeselných techník.

Ďalším dôležitým partnerom je pre nás občianske združenie **Gotická cesta**. Občianske združenie Gotická cesta sa zameriava na zachovanie a propagáciu gotického kultúrneho dedičstva na Slovensku, najmä v regióne Gemer a Malohont. Združenie organizuje projekty a podujatia, ktoré podporujú obnovu a turistické sprístupnenie významných gotických pamiatok, ako sú kostoly, hrady a kaštiele. Cieľom Gotickej cesty je zvýšiť povedomie o historickom a kultúrnom bohatstve tohto regiónu a prispieť k jeho ekonomickému a spoločenskému rozvoju. Spoločne pracujeme na obnove verejných priestorov a príľahlých priestorov ku gotickým kostolom na Gemerí, ktoré síce boli dlho zabudnuté, avšak dnes sú navštevované čoraz viac turistami z celého Slovenska.

Práve tréning dlhodobu nezamestnanej pracovnej sily nás spája i s projektom **obnovy kaštieľa Coburgovcov v Jelšave**, kde chodíme vypomáhať najmä s jednoduchými čistiacimi prácami. Projekt je príkladom úspešnej aktivity, ktorá tiež využíva zapojenie dlhodobu nezamestnaných obyvateľov, najmä z marginalizovaných rómskych komunít, do procesu rekonštrukcie a sme radi, že aj my môžeme prispieť a spoločne zdieľať naše skúsenosti v tomto smere.

Jelšava, kaštieľ Coburgovcov

Kaštieľ Coburgovcov v Jelšave je cenným príkladom barokovo-klasicistickej architektúry, ktorý bol postavený v 18. storočí. Jeho architektonické hodnoty spočívajú najmä v jeho elegantnom dizajne, ktorý zahŕňa symetrické fasády, štukovú výzdobu a výrazné prvky ako rizality a tympanóny. Kaštieľ sa pýši aj rozsiahlym parkom, ktorý kedysi slúžil ako reprezentatívne záhrady, čím dodával celému komplexu šľachtický ráz. Vnútorne priestory boli bohato zdobené freskami, klenbami a pôvodným mobiliárom, ktorý zdôrazňoval luxus a význam rodu Coburgovcov.

Historicky zohrával kaštieľ dôležitú úlohu v regióne nielen ako sídlo významnej šľachtickej rodiny, ale aj ako kultúrne a spoločenské centrum. Vďaka svojej polohe a významu prispieval k rozvoju Jelšavy a jej okolia, podporujúc miestnu ekonomiku a kultúrny život.

Občianske združenie **OZ Coburgovci Jelšava** sa snaží tieto architektonické a historické hodnoty znovu oživiť. Obnova kaštieľa a jeho okolia má potenciál prilákať turistov, čím by sa mohol stať opäť centrom regionálneho diania. Záchrana a revitalizácia kaštieľa teda nie je len o uchovaní historickej stavby, ale aj o podpore miestneho rozvoja, kultúry a ekonomiky. Jeho obnova by mohla priniesť nové pracovné príležitosti a zvýšiť záujem o región ako destináciu pre kultúrny turizmus.

Tímy z oboch Centier obnovy pridali ruku k dielu pri väčších nárazových udržiaviacich a čistiacich, či vypratávacích prácach, ktorých je na kaštieli tohoto rozsahu stále neúrekom.

Tím Obnovme Gemer pri pomocných prácach na kaštieli Coburgovcov, Jelšava

Okolie, gotický kostol Henckovce

Gotický kostol v Henckovciach je významným kultúrnym dedičstvom, ktorý sa datuje do 14. storočia. Tento kostol, zasvätený svätému Michalovi archanjelovi, je výnimočný svojou gotickou architektúrou a zachovanými stredovekými freskami. Okrem samotného kostola je dôležitou súčasťou jeho okolia aj kamenný oporný múr, ktorý slúži ako stabilizačný prvok pre svah, na ktorom kostol stojí. V roku 2023 zorganizovalo **občianske združenie Gotická cesta** workshop, ktorý sa zamerával na obnovu a konzerváciu tohto oporného múra. Cieľom podujatia bolo nielen uchovať historickú hodnotu miesta, ale aj zvýšiť povedomie o potrebe ochrany kultúrneho dedičstva.

Na oprave oporného kamenného múra v Henckovciach sa podieľala aj **nezisková organizácia Obnova Gemer**. Naši pracovníci si pod odborným dohľadom skúsených remeselníkov osvojovali tradičné historické techniky práce s kameňom. Tento praktický tréning zahŕňal použitie metód a nástrojov, ktoré sa používali v minulosti, čím sa zabezpečilo autentické a citlivé obnovenie múra.

Takéto aktivity nielenže pomáhajú pri záchrane konkrétnych pamiatok, ale tiež prispievajú k obnoveniu a udržaniu remeselných zručností, ktoré by inak mohli upadnúť do zabudnutia. Zároveň tieto projekty podporujú komunitu a zdôrazňujú dôležitosť starostlivosti o historické pamiatky. Oprava múra pri gotickom kostole v Henckovciach je príkladom, ako spolupráca medzi organizáciami a miestnymi obyvateľmi môže viesť k zachovaniu cenného kultúrneho dedičstva pre budúce generácie. Tento projekt tak slúži ako modelový príklad úspešného prepojenia teoretických znalostí s praktickými skúsenosťami v oblasti obnovy historických stavieb.

Obnovovacie práce na okolí, gotický kostol Henckovce

Evanjelický kostol, Sása

Po bitke pri Moháči v roku 1526, ktorá spôsobila zánik takmer celej katolíckej cirkevnej hierarchie, sa Lutherovo učenie začalo šíriť aj z miest na vidiek. V tom istom roku sa majiteľkou Dobronivského zámku stala vdova Mária, ktorá mala pozitívny vzťah k Lutherovým myšlienkam, a tak už v roku 1531 bola celá Zvolenská stolica evanjelická. To platilo aj pre obec Sása, ktorá spolu s Pliešovcami tvorila jednu "matkocirkev". Od roku 1792 mala Sása vlastného učiteľa a prestala prispievať Pliešovciam. V roku 1894 začali evanjelici stavať novú modlitebňu s vežou, pretože stará budova už nevyhovovala. Modlitebňa bola posvätená 28. októbra 1894 a v roku 1896 na veži nainštalovali hodiny. Sása sa cirkevne definitívne osamostatnila od Pliešoviec až v roku 1911. V roku 1922 sa farárom stal Adolf Kusý, ktorý začal s obnovou kostola. Posviacka prebehla 18. mája 1924. O rok neskôr sa začala výstavba novej fary, ktorú dokončili v roku 1937. Prvé zvonenie elektrinou v kostole sa uskutočnilo 27. septembra 1952.

V súčasnosti kostol predstavuje dôležitý príklad gotickej architektúry v regióne a je súčasťou Gotickej cesty, čo pomáha zvyšovať povedomie o kultúrnom dedičstve a prispieva k rozvoju cestovného ruchu v oblasti.

Úlohou tímu Obnovme Gemer, n.o. bolo pracovať na objekte okolitného ochranného múru - plota, ktorý bol v dezolátnom stave a touto atmosférou nie príliš vábivo vítal návštevníkov, domácich i turistov, tohoto nádherného kostolíka.

Obnovovacie a údržbové práce na okolí, evanjelický kostol, Sása

Publikácia o úspechoch zrekonštruovanej verejnej infraštruktúry a miestnych pamätihodností pomocou tréningov dlhodobo nezamestnaných v rámci aktivít neziskovej organizácie Obnovme Gemer, podporených grantom LDI02024 Centrá Obnovy Gemera. Podporené Nórskom prostredníctvom Nórskeho grantu. Spolufinancované zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Vypracovali: Obnovme Gemer, n.o.
Všetky práva vyhradené.

2024

NORWEGIAN
CRAFTS
INSTITUTE

Podporené Nórskom prostredníctvom Nórskeho grantov. Spolufinancované zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.